

Halten av Cs-137 i ren i Finland under slaktperioden 1986–87

Kristina Rissanen

Strålsäkerhetscentralen, Rovaniemi, Finland

Det radioaktiva nedfallet i norra Finland efter Tjernobyl-olyckan var betydligt lägre än nedfallet i Finlands södra delar (Fig. 1) (Arvela *et al.* 1987).

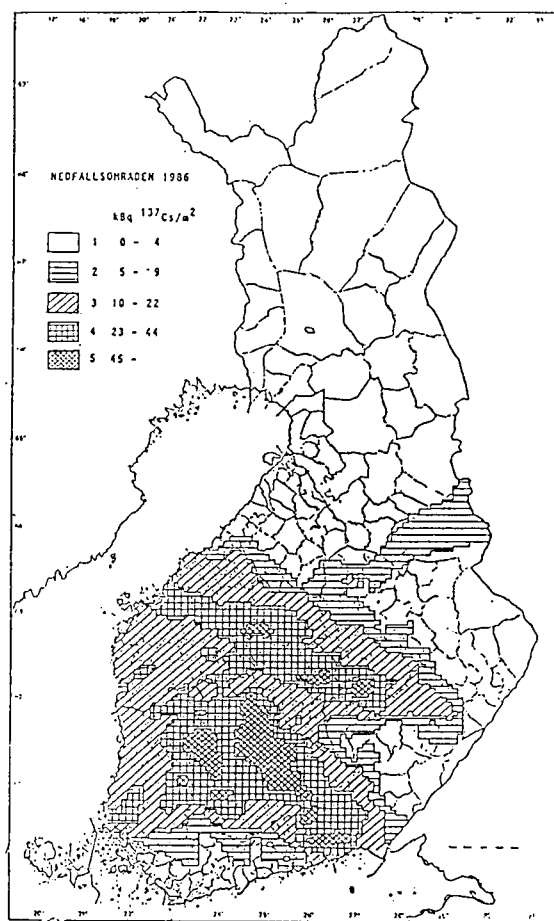
Renskötselområdet sträcker sig i söder till latitud 64°30' (Fig. 2). Endast i en liten del av det sydöstra hörnet (område V i Fig. 3) var nedfallet av ^{137}Cs högre, ca 5000 – 9000 Bq/m², medan det på det övriga renskötselområdet understeg 2000 Bq/m².

Trots att nedfallet inte var stort, är inverkan på näringskedjorna, speciellt näringskedjan lav – ren – renskötare, långvarig i de näringsfattiga förhållandena i det nordligaste Finland.

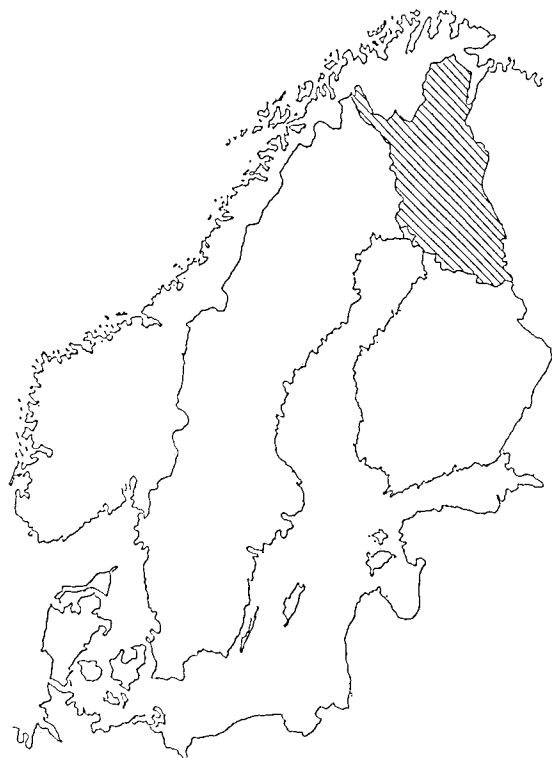
Redan före slaktperiodens början följde strålsäkerhetscentralen med cesiumnivåerna i ren genom att ta prover av djur, som blivit överkörda eller som skjutits på bete. Sommarhalterna var låga, i medeltal 150 Bq ^{137}Cs /kg färskvikt.

Slaktperioden börjar i Finland i september eller oktober och slutar i allmänhet vid årsskiftet. År 1986 var väderleksförhållandena otjänliga, slakten fördröjdes och avslutades först i mars 1987. Av Finlands 366000 renar slaktades ungf. 130000. Strålsäkerhetscentralen mätte prover från 11400 djur, 4440 individuellt och resten som kombinationsprov för 2–50 djur. Mätningarna utfördes gammaspektrometriskt. Endast radionukliderna ^{134}Cs och ^{137}Cs kunde detekteras.

Eftersom nedfallet var ojämt fördelat också i norra Finland indelades renskötselområdet i

Figur 1. Karta över ^{137}Cs -nedfallets variation inom olika områden i Finland den 1. oktober 1986.

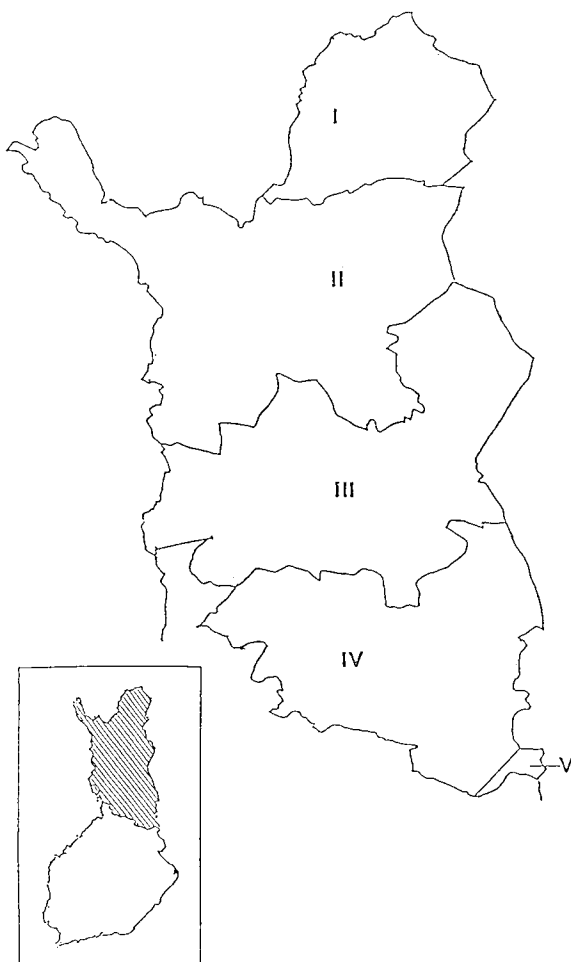

Figur 2. Rensköttselområdet i Finland.

fem omer. Zongränserna följer renbeteslagens gränser. Det finns 56 renbeteslag i Finland.

Under slaktperioden 1985–86, alltså före olyckan i Tjernobyl, togs 35 prov. Mätningarna visade att ^{137}Cs halterna varierade mellan 150 och 580 Bq/kg färskvikt och medeltalet var 300 Bq/kg. Under slaktperioden 1986–87, efter Tjernobyl-olyckan, var motsvarande värden 130 och 2900 Bq/kg färskvikt på områdena I – IV (Tabell 1.) och medeltalet för salufört renkött 700 Bq/kg.

På området V var halterna högre. Prov togs av alla de 813 slaktade renarna från detta område. Medelvärdet för proven var 3100 Bq/kg ^{137}Cs . Av dessa renar användes 133 st. för ve-

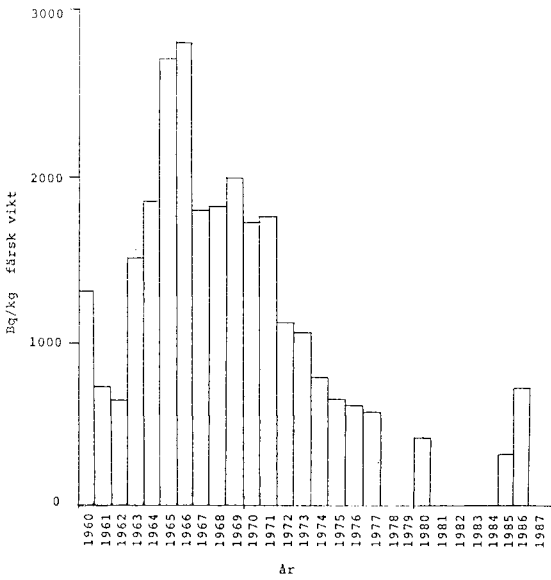
Figur 3. Rensköttselområdets fem zoner.

tenskapliga ändamål eller förstördes. Resten marknadsfördes direkt eller efter processering för att minska cesiumhalten.

Som en följd av kärnvapenproven på 1960-talet (Fig. 4) steg ^{137}Cs halten i renkött i Finland till ungefär 2600 Bq/kg år 1965 (Rahola & Miettinen 1977). Under slaktperioden 1986–1987 var halten jämförbar med halten i det kött som var till salu under första hälften av 1970-talet.

Tabell 1. ^{134}Cs och ^{137}Cs halt, Bq/kg färskvikt, i renköttprov insamlade 1.9.86–31.3.87. Individuella mätningar.

Område	Antal prov	^{134}Cs	^{137}Cs
I	340	440 (90 – 910)	1200 (330 – 2900)
II	1000	160 (40 – 420)	610 (190 – 1500)
III	1113	320 (30 – 640)	1000 (290 – 1800)
IV	1175	190 (30 – 570)	680 (130 – 1800)
V	813	1300 (220 – 7500)	3100 (660 – 16000)

Figur 4. ^{137}Cs halt i renkött.

Litteratur

Arvela H., Blomqvist, L., Lemmelä, H., Savolainen, A. L., Sarkkula, S. 1987. Environmental gamma radiation measurements in Finland and the influence of the meteorological conditions after the Chernobyl accident in 1986. Report STUK-A65. – *Supplement 10 to Annual Report 1986 STUK-A 55*. Helsinki: Finnish Centre for Radiation and Nuclear Safety, 1987.

Rahola, T., Miettinen, J. K. 1977. Fallout levels of ^{137}Cs and some short-life nuclides in Finnish Lapland during 1966–1967 in the foodchain lichen-reindeer-man. Radioactive foodchains in the sub-arctic environment. – *Progress Report Aug. 15, 1967 – Nov. 14, 1977*.